

Ocena
osiągnięcia naukowego oraz istotnej aktywności naukowej w postępowaniu
habilitacyjnym dr Anny Misztal
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Jako podstawę formalną przygotowania niniejszej recenzji przyjąłem następujące dokumenty.

1. Pismo Przewodniczącego Komisji Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinie ekonomia i finanse o powołaniu mnie jako recenzenta w skład komisji habilitacyjnej mającej na celu przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego doktor Anny Misztal w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.
2. Podstawą prawną sporządzenia recenzji jest :
  - Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.)
3. Podstawą merytoryczną recenzji jest dokumentacja przygotowana przez dr Annę Misztal w formie papierowej i elektronicznej obejmująca m.in. cykl publikacji powiązanych tematycznie zatytułowany *Zrównoważony rozwój przedsiębiorstw w kontekście uwarunkowań ekonomiczno-społecznych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Od kryzysu finansowego do pandemii Covid-19.*

1. Informacje ogólne

Recenzja odnosi się do osiągnięć naukowych oraz istotnej aktywności naukowej dr Anny Misztal, która:

- stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii uzyskała 14 listopada 2016 roku uchwałą Rady Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego (temat rozprawy: *Wpływ unijnej polityki regionalnej na zrównoważony rozwój zachodniego pogranicza Polski*; promotor – dr hab. Marianna Greta, prof. nadzw. UŁ),
- od 2014 roku jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym w Katedrze Analizy i Strategii Przedsiębiorstwa w Instytucie Logistyki i Informatyki Wydziału Ekonomiczno-

Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego, zajmując stanowisko asystenta w latach 2014 – 2016, a następnie adiunkta - od 2017 roku do teraz.

Na podstawie przedstawionej dokumentacji można stwierdzić, że zainteresowania naukowe w okresie przed uzyskaniem stopnia doktora przez magister Annę Misztal obejmowały cztery obszary badawcze, a mianowicie politykę regionalną i euroregiony, funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstw z elementami analizy finansowej, obciążenia fiskalne i politykę monetarną Europejskiego Banku Centralnego. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych (2016) Habilitantka skupiła swoje zainteresowania naukowe również na czterech nurtach badawczych obejmujących zrównoważony rozwój przedsiębiorstw i jego determinanty, funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstw sektora TSL, analizę finansowo-majątkową i determinanty rozwoju przedsiębiorstw w warunkach nowej gospodarki oraz politykę regionalną i euroregiony. Na podkreślenie zasługuje nie tylko stałość rdzenia zainteresowań dr Anny Misztal ale również rozszerzanie eksploracji na coraz bardziej aktualną i ważną problematykę dotyczącą zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw, przedsiębiorstw sektora energetycznego, jak też transportu, spedycji i logistyki. Dowodzi to umiejętności Habilitantki wyboru istotnych zagadnień badawczych i kwestii, które wymagają eksploracji nie tylko na gruncie polskim.

Dr Anna Misztal wykazywała wysoką aktywność naukową już w okresie poprzedzającym uzyskanie stopnia doktora nauk ekonomicznych. W ramach czterech badanych obszarów opublikowała, jako autor lub współautor, 34 publikacje (Polityka regionalna i euroregiony – 9, Funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstw z elementami analizy finansowej -17; Obciążenia fiskalne przedsiębiorstw - 4, Polityka monetarna EBC – 4). Obejmowały one 28 artykułów naukowych oraz 6 rozdziałów w monografiach naukowych. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych Habilitantka znacznie pomnożyła swój dorobek publikacyjny, który obecnie obejmuje 64 recenzowane pozycje, jak też 8 artykułów czekających na publikację, które uzyskały pozytywne recenzje. Główny nurt badawczy realizowany obecnie przez dr Annę Misztal koncentruje się na *zrównoważonym rozwoju przedsiębiorstw i jego determinantach*, a w jego ramach, na ocenie zrównoważonego rozwoju w wymiarze sektorowym w Polsce i wybranych państwach Europy Środkowo-Wschodniej. Badania te zaowocowały 29 publikacjami – samodzielnymi (15) i współautorskimi (14), w tym 8 w języku angielskim.

Pozostałe trzy obszary badawcze stanowią uzupełnienie zainteresowań naukowo-badawczych Habilitantki (Autoreferat, s.33). W ramach nurtu poświęconego *funkcjonowaniu i rozwojowi przedsiębiorstw sektora TSL* powstało 12 autorskich (4) i współautorskich (8) publikacji, w tym 1 w języku angielskim. Zainteresowanie trzecim obszarem badawczym, czyli *analizą finansowo-majątkową i determinantami rozwoju przedsiębiorstw w warunkach nowej*

gospodarki, doprowadziło do powstania 9 publikacji, z których tylko 1 napisana została we współautorstwie. Czwarty wątek badawczy poświęcony *polityce regionalnej i euroregionom*, stanowi kontynuację badań Habilitantki przed uzyskaniem stopnia doktora nauk ekonomicznych, i jest najuboższy pod względem liczby publikacji, ponieważ ujmuje tylko 4 autorskie pozycje. Łącznie w strukturze dorobku naukowego dr Anny Misztal można wyróżnić 9 monografii naukowych (2 samodzielne i 7 we współautorskich), 31 artykułów naukowych i 24 rozdziały w monografiach. Można stwierdzić, że w okresie po uzyskaniu stopnia doktora, aktywność publikacyjna Habilitantki wynosi przeciętnie 7,7 publikacji rocznie, co należy wysoko ocenić.

Reasumując, dorobek naukowy dr Anny Misztal obejmuje łącznie 98 recenzowanych publikacji, z których 34 powstały przed uzyskaniem przez Habilitantkę stopnia doktora nauk ekonomicznych. Te ostatnie wygenerowały 172 punkty MNiSW (142 pkt za artykuły naukowe oraz 30 pkt za rozdziały w monografiach naukowych). Po uzyskaniu awansu naukowego, dr Anna Misztal wydała jako autorka lub współautorka 64 publikacje, które łącznie dały 2329 pkt. MNiSW/MEiN, z czego 620 pkt. przypadło na monografie, 1229 pkt. na artykuły naukowe i 480 pkt. na rozdziały w monografiach. Za cały dorobek naukowy Habilitantka uzyskała 2501 pkt. MNiSW/MEiN (bez korekty za współautorstwo), w tym 620 pkt za monografie, 1371 pkt za artykuły naukowe, 510 pkt. za rozdziały w monografiach. Uwzględniając swój jednostkowy udział w przypadku prac współautorskich, uzyskała przed doktoratem 143,67 pkt, a po doktoracie 1410,17 pkt, co w sumie daje 1553,84 pkt MNiSW/MEiN.

Zestawienie danych bibliometrycznych z dnia 25 kwietnia 2023 roku jest następujące : Indeks Hirscha - Google Scholar= 7; Web of Science=3; Liczba cytowań - Google Scholar =191; Web of Science=20; Łączny Impact Factor (IF) - 13.18, Impact Factor 5-letni - 13.459.

Analiza przedstawionego do oceny dorobku naukowego dr Anny Misztal pozwala stwierdzić, że ścieżka Jej rozwoju naukowego kształtowana jest w sposób równomierny i dynamiczny. Wyniki osiągnięte w zakresie aktywności publikacyjnej są wysokie, a ocena bibliometryczna tego dorobku jest na zadawalającym poziomie.

2. Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Jako główne osiągnięcie naukowe doktor Anna Misztal przedłożyła cykl powiązanych tematycznie publikacji, zatytułowany *Zrównoważony rozwój przedsiębiorstw w kontekście uwarunkowań ekonomiczno-społecznych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Od kryzysu*

finansowego do pandemii Covid-19 Obejmuje on dziesięć następujących artykułów (Autoreferat, s. 7-8):

1. Misztal A. (2018). *Zrównoważony rozwój polskich przedsiębiorstw- ewaluacja. Handel Wewnętrzny*, 2(373). Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur. Szkoła Główna Handlowa (Pkt. MNiSW/ MEiN- 12);
2. Misztal A. (2019). *Bezpieczeństwo finansowe a zrównoważony rozwój polskich przedsiębiorstw przemysłowych. Ekonomia XXI wieku*, 1(21). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (Pkt. MNiSW/ MEiN- 20);
3. Misztal A. (2019). *Zrównoważony rozwój przedsiębiorstw a stopień rozwoju społeczno-gospodarczego. Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów*, 174. Szkoła Główna Handlowa w Warszawie Oficyna Wydawnicza SGH (Pkt. MNiSW/ MEiN -40);
4. Misztal A. (2020). *Podatki środowiskowe a zrównoważony rozwój polskich przedsiębiorstw transportowych. Gospodarka Materialowa & Logistyka*, 1. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne (Pkt. MNiSW/ MEiN -40);
5. Pieloch-Babiarz A., Misztal A., Kowalska M. (2021). *An impact of macroeconomic stabilization on the sustainable development of manufacturing enterprises: the case of Central and Eastern European Countries. Environment, Development and Sustainability A Multidisciplinary Approach to the Theory and Practice of Sustainable Development*, 22, 7. Springer (Pkt. MNiSW/ MEiN -40; IF= 4.080; IF5= 3.972); Udział 34%.
6. Comporek M., Kowalska M., Misztal A. (2021). *The sustainable development of transport enterprises in the context of macroeconomic conditions. The case of Central and Eastern European Countries. Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 8, 3. Entrepreneurship and Sustainability Center (Pkt. MNiSW/ MEiN -70); Udział 34%.
7. Comporek M., Kowalska M., Misztal A. (2022). *Macroeconomic stability and transport companies' sustainable development in the Eastern European Union. Journal of Business Economics and Management*, 23(1). Vilnius Gediminas Technical University (Pkt. MNiSW/ MEiN -70; IF= 2.596; IF5= 2.821); Udział 33%.
8. Misztal A. (2022). *Sustainable development of manufacturing enterprises in the socio-economic context. The case of Poland and Germany. Optimum. Economic Studies*, 2(108). Wydział Ekonomii i Finansów, Uniwersytet w Białymstoku (Pkt. MNiSW/ MEiN -70);
9. Misztal A. (2022). *The entrepreneurial determinants of sustainable development of enterprises in emerging EU economies. Organization and Management Series*, 155. Silesian University of Technology Publishing House (Pkt. MNiSW/ MEiN -70);

10. Misztal A., Kowalska M., Fajczak-Kowalska A. (2022). The impact of economic factors on the sustainable development of energy enterprises: The case of Bulgaria, Czechia, Estonia and Poland. *Energies*, 15(18):6842. MDPI (Pkt. MNiSW/ MEiN -140; IF= 3.252; IF5=3.333); Udział 35%.

Z danych zamieszczonych w Tab. 6 wynika, że ten cykl wygenerował łącznie 572 punkty MNiSW/MEiN, Impact Factor (IF) kształtujący się na poziomie 9.928, i Impact Factor 5-letni (IF5) wynoszący 10.126.

Rozważania prezentowane w cyklu publikacji stanowiących główne osiągnięcie badawcze doktor Anny Misztal mieszczą się w obszarze dyscypliny ekonomia i finanse i dotyczą aktualnej, ważnej i złożonej problematyki badawczej, która niedostatecznie jest rozpoznana i opracowana na gruncie polskim. Należy zauważyć, że dr Anna Misztal trafnie zdiagnozowała istotny i innowacyjny obszar, w których istnieją luki badawcze i z sukcesem przyczyniła się do ich pomniejszenia. Recenzowane publikacje mają atrybut nowości, ponieważ wydane zostały w latach 2018 – 2022 w czasopismach renomowanych uczelni polskich i zagranicznych oraz tak prestiżowe wydawnictwa, jak Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne i Springer.

Rozważania ujęte w artykułach tworzących główne osiągnięcie badawcze doktor Anny Misztal są kompatybilne z tytułem cyklu. Sześć z nich napisanych zostało samodzielnie przez Habilitantkę, w tym dwie w języku angielskim, natomiast cztery publikacje współautorskie opublikowane zostały w języku angielskim. Dr Anna Misztal szacuje swój udział w ich powstaniu na 33%-35%, stwierdzając, że w artykułach numer 5,6,7 polegał on na napisaniu streszczenia i wprowadzenia, dokonaniu przeglądu literatury przedmiotu, przeprowadzeniu dyskusji oraz omówieniu wyników prowadzonych analiz. Z kolei w publikacjach oznaczonych numerami 6, 7 i 8 dodatkowo Habilitantka opracowała metodykę badania, a także tło teoretyczne w artykule numer 8. Odpowiednie potwierdzenia Współautorów dotyczące realizacji tych zadań dołączone zostały do dokumentacji w formie Załącznika Nr 6.

Omówienie cyklu publikacji stanowiących główne osiągnięcie naukowe Habilitantka poprzedza uzasadnieniem podjęcia tej problematyki oraz podkreśleniem jej istotności w obecnej rzeczywistości gospodarczej, społecznej i środowiskowej. Następnie dr Anna Misztal formułuje cel podstawowy badań prezentowanych w artykułach cyklu przedstawionego do oceny wniosku habilitacyjnego, którym jest *„ocena wpływu wybranych uwarunkowań ekonomiczno-społecznych na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw na*

poziomie sektorowym w państwach Europy Środkowo-Wschodniej będących członkami Unii Europejskiej”.

Realizację tego celu warunkuje weryfikacją hipotezy głównej (H0) brzmiącej następująco: *Wpływ czynników ekonomicznych i społecznych na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw z różnych sektorów gospodarek państw Europy Środkowo-Wschodniej w okresie od kryzysu finansowego do pandemii Covid-19 był zróżnicowany pod kątem istotności statystycznej, siły i kierunku.* Dodatkowo dr Anna Misztal określiła cztery następujące hipotezy częściowe (pomocnicze):

H1: Dynamika zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw w wymiarze sektorowym w państwach Europy Środkowo-Wschodniej była dodatnia w latach 2008-2022;

H2: Rozwój środowiskowy był siłą napędową zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw;

H3: Stabilność makroekonomiczna, spójność społeczno-ekonomiczna oraz bezpieczeństwo finansowe wpływały pozytywnie na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw w wymiarze sektorowym w państwach Europy Środkowo-Wschodniej;

H4: Wpływ instrumentów ekonomii energetycznej na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw z sektora energii był zróżnicowany, co do siły i kierunków wpływu w latach 2008-2022 w państwach Europy Środkowo-Wschodniej.

Habilitantka wyjaśnia, że przedstawiony cykl artykułów poświęcony jest ocenie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw z trzech sekcji PKD2007, a mianowicie Przetwórstwa przemysłowego (C); Wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (D) oraz Transportu i gospodarki magazynowej (H), a także uzasadnia ten wybór. Ponadto stwierdza, że w badaniach szczególne miejsce zajmuje Polska oraz państwa Europy Środkowo-Wschodniej będące członkami Unii Europejskiej (Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Węgry), a więc kraje mające wiele cech wspólnych, których gospodarki oparte są na paliwach kopalnianych, co istotnie wpływa na dynamikę procesów zrównoważonego rozwoju.

Artykuł pierwszy recenzowanego cyklu, zgodnie z tytułem, dokonuje ewaluacji zrównoważonego rozwoju polskich przedsiębiorstw. Osiągnięciem badawczym jest stworzenie przez dr Annę Misztal zintegrowanych wskaźników rozwoju ekonomicznego, społecznego i środowiskowego oraz syntetycznych wskaźników, które posłużyły ocenie tego rozwoju i wskazaniu jego uwarunkowań. Artykuł ten posiada istotne walory poznawcze i stosuje oryginalne podejście do oceny poziomu i intensywności zrównoważonego rozwoju polskich przedsiębiorstw. Przeprowadzone badania empiryczne służą pomniejszeniu luki badawczej

występującej w piśmiennictwie polskim w tym obszarze, a wycena punktowa tej publikacji (Pkt. MNiSW/ MEiN- 12) nie odpowiada jakości prezentowanych w niej rozważań. Do mankamentów tego artykułu zaliczyć można brak dostatecznego uzasadnienia konstrukcji formuł stosowanych wskaźników i źródeł podawanych formuł obliczeniowych, jak też wykorzystanie zaledwie jednej pozycji bibliograficznej w języku angielskim. Może to świadczyć o samodzielności w opracowaniu koncepcji badań ale również o pominięciu osiągnięć autorów zagranicznych w tym obszarze.

Drugi artykuł cyklu eksploruje relację pomiędzy bezpieczeństwem finansowym a zrównoważonym rozwojem polskich przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2010-2017. Rozpoczynają go rozważania dotyczące zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw oraz bezpieczeństwa finansowego i ich determinant. W ocenie empirycznej Habilitantka wykorzystowała syntetyczne wskaźniki zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw oraz bezpieczeństwa finansowego, które stworzyła na podstawie wybranych wskaźników finansowych (stymulantów i destymulantów) oraz wskaźnik korelacji liniowej Pearsona i klasyczną metodę najmniejszych kwadratów. Wyniki badania nie pozwalają na jednoznaczne potwierdzenie, że bezpieczeństwo finansowe ma istotny statystycznie wpływ na poziom zrównoważonego rozwoju polskich przedsiębiorstw przemysłowych w badanym okresie, a dla utrzymania odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstw konieczne jest utrzymanie prawidłowych relacji bilansowych, płynności finansowej, rentowności i sprawności funkcjonowania przedsiębiorstw. Artykuł ten bazuje na solidnych podstawach teoretycznych, prezentuje dobry poziom naukowy, a jego treść i metodyka są nowatorskie. Badania empiryczne weryfikują postawioną w artykule hipotezę badawczą.

Innowacyjne rozwiązanie prezentuje również artykuł trzeci cyklu badający zależność pomiędzy zrównoważonym rozwojem przedsiębiorstw a stopniem rozwoju społeczno-gospodarczego w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej (Polska, Czechy, Słowacja, Litwa, Łotwa i Estonia). Analiza ta dokonywana jest w kontekście międzynarodowym w latach 2008-2017 i obejmuje pięć etapów. Artykuł rozpoczyna dyskusja dotycząca koncepcji zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw, wskazująca na konieczność uwzględnienia w jego definiowaniu procesów globalizacji, długiego okresu, efektów zewnętrznych, polityki ochrony środowiska naturalnego i jej wpływu na osiągnięte efekty społeczne i ekologiczne. Badania empiryczne bazują na autorskich syntetycznych wskaźnikach zrównoważonego rozwoju sektora przedsiębiorstw w analizowanych państwach oraz ocenie wpływu stopnia rozwoju społeczno-gospodarczego tych krajów na ich poziom przy zastosowaniu syntetycznego wskaźnika HDI (Human Development Index). Artykuł ten,

prezentuje istotne walory teoretyczno-empiryczne, jest nowatorski, ciekawy i przyczynia się do wzbogacenia wiedzy dotyczącego zrównoważonego rozwoju w kontekście krajowym i międzynarodowym. Rozważania w nim ujęte można uznać za wkład dr Anny Misztal w rozwój koncepcji zrównoważonego rozwoju.

Czwarty artykuł cyklu eksploruje wpływ podatków środowiskowych (ekologicznych), w tym podatków od energii, zanieczyszczeń, transportu oraz użytkowania zasobów naturalnych, na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw transportowych w Polsce w latach 2009-2018. Wyniki badania pokazały, że podatki środowiskowe są ważnym instrumentem wspierającym zrównoważony rozwój przedsiębiorstw (sekcja Transport i gospodarka magazynowa), pozwalając na pozytywne zweryfikowanie sformułowanej w artykule hipotezy badawczej. W analizie tych podmiotów gospodarczych zastosowano wskaźniki rozwoju ekonomicznego, społecznego i środowiskowego oraz zrównoważonego. Wskaźniki rozwoju zrównoważonego dr Anna Misztal wyznaczyła w oparciu o metodę sum standaryzowanych przy założeniu jednakowego wpływu poszczególnych wskaźników analitycznych. Następnie zbadała zależność pomiędzy podatkami środowiskowymi a wskaźnikami rozwoju przy wykorzystaniu wskaźnika korelacji liniowej Pearsona i Metody Najmniejszych Kwadratów. Braki w danych uzupełnione zostały w oparciu o metodę ekstrapolacji trendu. Dr Anna Misztal stosuje w tych badaniach oryginalne, autorskie podejście co należy pozytywnie ocenić i docenić. Analiza empiryczna prezentowana w tym, jak również dotychczas recenzowanych artykułach, dowodzi że Habilitantka swobodnie posługuje się metodami analizy statystycznej, prezentując dobry warsztat naukowy.

Piąta pozycja cyklu zatytułowana *An impact of macroeconomic stabilization on the sustainable development of manufacturing enterprises: the case of Central and Eastern European Countries* poświęcona jest również badaniom w kontekście międzynarodowym. Jest to pozycja współautorska, w której dr Anna Misztal szacuje swój udział na 34 %. Celem tego artykułu jest ocena wpływu stabilizacji makroekonomicznej, w ujęciu pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej, na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw przemysłowych w państwach Europy Środkowo-Wschodniej (Bułgarii, Chorwacji, Czechach, Estonii, na Węgrzech, Łotwie, Litwie, Polsce, Rumunii, Słowacji i Słowenii) w latach 2008-2019. Ponadto Autorzy wyodrębnili i przeprowadzili ocenę wpływu składowych stabilizacji, w tym stabilizacji wewnętrznej i zewnętrznej, na poziom zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw. Badania wykazały, że stabilność makroekonomiczna eliminuje niepewność w działalności gospodarczej, zwiększa atrakcyjność inwestycyjną kraju, podnosi poziom przedsiębiorczości, zwiększa zaufanie rynku i skłonność do podejmowania ryzyka. Celem polityki stabilizacyjnej

jest łagodzenie wahań cykli koniunkturalnych, co prowadzi do trwałej równowagi gospodarczej. Na wyeksponowanie w tym artykule zasługują badania empiryczne, które pokazują możliwości implementowania oryginalnego podejścia metodologicznego do oceny zrównoważonego rozwoju. Badania te uzupełniają i wzbogacają te ujęte w artykule trzecim, poświęconym również krajom Europy Środkowo-Wschodniej. Oprócz wnikliwej i oryginalnej analizy empirycznej, warto też wskazać na solidną podbudowę teoretyczną tego artykułu i umieszczenie rozważań w kontekście osiągnięć międzynarodowych na analizowanym polu.

Z kolei celem artykułu szóstego recenzowanego cyklu jest ocena wpływu warunków makroekonomicznych na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw transportowych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej w latach 2008-2018. Dotyczy on bardzo aktualnej i ważnej problematyki niedostatecznie jeszcze rozpoznanej nie tylko na gruncie polskim. Wyniki badań wskazały na istotny statystycznie związek między wskaźnikiem zrównoważonego rozwoju a uwarunkowaniami makroekonomicznymi we wszystkich analizowanych krajach. Należy podkreślić orientację rozważań teoretycznych i badań empirycznych na specyfikę przedsiębiorstw transportowych, czego wyrazem jest opracowanie wskaźników zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw transportowych oraz wskaźników uwarunkowań makroekonomicznych i relacji pomiędzy nimi. Należy również wyeksponować solidną podbudowę teoretyczną rozważań. Wnioski formułowane są na podstawie weryfikacji sformułowanych hipotez badawczych. Stosowane metody potwierdzają dobre opanowanie warsztatu badawczego przez Autorów i umiejętność zaplanowania i przeprowadzenia ciekawych badań naukowych.

Podobnie wysoko ocenić należy artykuł siódmy zatytułowany *Macroeconomic stability and transport companies' sustainable development in the Eastern European Union*, który stanowi kontynuację rozważań przedstawionych w artykule szóstym. Poddano w nim ocenie zależność pomiędzy stabilizacją makroekonomiczną a zrównoważonym rozwojem przedsiębiorstw transportowych w państwach Europy Środkowo-Wschodniej w latach 2008-2019. Wyniki badań wskazują na wysoką, aczkolwiek zróżnicowaną, korelację pomiędzy zrównoważonym rozwojem a stabilizacją makroekonomiczną w badanych krajach. Analiza empiryczna poprzedzona jest przeglądem piśmiennictwa międzynarodowego. Hipoteza główna i cząstkowe są jednoznacznie sformułowane. Walorem artykułu jest prezentacja wyników badań w formie opisowej, liczbowej i graficznej. Szkoda, że nie wszystkie przytaczane wzory mają źródła, co powoduje, że trudno jednoznacznie określić, czy są one wynikiem inwencji Autorów, czy też są cytowane są na podstawie literatury. Utrudnia to ocenę dokonań Habilitantki i Autorów tej publikacji.

Artykuł ósmy cyklu to kolejna publikacja w języku angielskim, samodzielnie napisana przez dr Annę Misztal. Dotyczy ona porównania wpływu wybranych czynników społeczno-ekonomicznych, takich jak poziom globalizacji (wskaźnik KOF), ekoinnowacji (wskaźnik

oparty na nakładach na innowacje, aktywności ekoinnowacyjnej, ilości produktów ekoinnowacyjnych, efektach społeczno-ekonomicznych ekoinnowacji i rezultatach ekoinnowacji w zakresie efektywnego gospodarowania zasobami), rozwoju społecznego (HDI) i stabilizacji makroekonomicznej (pięciokąt stabilizacji makroekonomicznej) na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw z sekcji Przetwórstwo przemysłowe w latach 2008-2020 w Polsce i Niemczech, a zatem, Polska rozpatrywana jest na tle najlepiej rozwiniętej gospodarki europejskiej. Nie można mieć zastrzeżeń do zastosowanych metod badawczych ale brak źródeł niektórych podawanych wzorów stanowi ich mankament. Analiza empiryczna prowadzi do istotnych i ciekawych wniosków, a artykuł ten, jak i poprzednie, ma solidną podbudowę teoretyczną. Należy też zauważyć, że dr Anna Misztal bezpośrednio nawiązuje w formułowanych w nim wnioskach do wpływu pandemii COVID na wyniki badań, w ten sposób nawiązuje do tematu głównego osiągnięcia naukowego.

Dziewiąty artykuł cyklu noszący tytuł *The entrepreneurial determinants of sustainable development of enterprises in emerging EU economies*, ukierunkowany jest na wyodrębnienie czynników mających wpływ na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw w Bułgarii, Chorwacji, na Węgrzech, w Polsce i Rumunii w latach 2008-2020. Habilitantka pisze (Autoreferat, s. 23), że do *wybrania zmiennych mających wpływ na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw zastosowała zmodyfikowane podejście zaproponowane przez OECD*. Uwzględniła wskaźniki zewnętrznych źródeł finansowania, tworzenia i rozpowszechniania wiedzy, umiejętności i zdolności w zakresie przedsiębiorczości oraz regulacji prawnych. Rozważania teoretyczne prowadzone są w świetle bogatej literatury międzynarodowej. Artykuł ten dokonuje analizy kolejnego aspektu zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw według dobrze opisanej metodologii. Wyniki badań są przejrzysto przedstawione i omówione. Dla ich uzyskania zastosowane zostały miary statystyczne, z których nie wszystkie były stosowane w poprzednich artykułach.

Cykl przedstawiony do oceny zamyka artykuł dziesiąty, prezentujący wyniki badań empirycznych dotyczące wpływu instrumentów ekonomicznych (wydatków rządowych, podatków środowiskowych, nakładów finansowych na odnawialne źródła energii, cen kontraktów futures na emisje CO₂, nakładów na badania i rozwój (B&R) oraz unijnego systemu handlu emisjami (EUETS)) na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw energetycznych w Bułgarii, Czechach, Estonii i Polsce w latach 2008-2022. Podejmuje on zatem bardzo aktualną problematykę i eksploruje kolejny aspekt zrównoważonego rozwoju. Do osiągnięć jego Autorów można zaliczyć oryginalne podejście do oceny zrównoważonego rozwoju

przedsiębiorstw energetycznych, jak też wybór najistotniejszych instrumentów ekonomicznych rozwoju społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego. Kolejnym walorem tej publikacji jest wieloaspektowa analiza statystyczna, stanowiąca podstawę dla formułowania wniosków. Metodyka badania jest dobrze opisana i zróżnicowana. Dowodzi ona dobrego opanowania przez Autorów instrumentarium analitycznego oraz umiejętności doboru i zastosowania odpowiednich metod statystycznych. Walorem artykułu jest również wskazanie ograniczeń badania i kierunków ich pogłębiania lub poszerzania.

Podsumowując, ocena poszczególnych składowych cyklu stanowiącego główne osiągnięcie naukowe dr Anny Misztal jest bardzo podobna, co wynika ze stosowania określonego schematu badań i dobrego poziomu naukowego tych publikacji. Badania naukowe ujęte w tworzących go artykułach mają charakter teoretyczno-empiryczny, bazują na adekwatnej polskiej i zagranicznej bibliografii (zasoby baz Scopus i Web of Science), analizują określone zależności przy zastosowaniu właściwego instrumentarium. Część teoretyczna tych artykułów ma solidne podstawy teoretyczne rozpatrywane, poza artykułem pierwszym, w kontekście osiągnięć międzynarodowych na badanym polu. Konstruowane wskaźniki charakteryzują się mierzalnością, interpretowalnością i porównywalnością, co jest szczególnie istotne w przypadku analiz porównawczych w czasie i przestrzeni. Habilitantka pokazuje umiejętność implementacji zróżnicowanych i dobrze dobranych metod analizy ekonomicznej, a szczególnie statystycznej (korelacja liniowa Pearsona, Spearmana, Gamma i Kendalla, Klasyczna Metoda Najmniejszych Kwadratów (KMNK), Model Wektorowej Autoregresji (VAR) i (SUR), jak też stosowania testów KPSS, White'a, Durbina-Watsona i Breuscha-Godfrey'a, Doornika-Hansena, Variance Inflation Factor. W analizie wykorzystuje różne bazy danych oraz programy Statistica i Gretl. Tak szerokie zastosowanie zróżnicowanych metod Świadczy to o dobrym opanowaniu przez dr Annę Misztal warsztatu badawczego i biegłości eksploracyjnej, co warunkuje prowadzenie samodzielnych badań naukowych.

Chociaż modele zaprezentowane i wykorzystane w recenzowanym cyklu mają pewne ograniczenia, ale prezentują istotną wartość użyteczną. Mogą stanowić narzędzie wspierające zarządzających przedsiębiorstwami w podejmowaniu decyzji operacyjnych i strategicznych oraz wspomagać rządy poszczególnych krajów i Unii Europejskiej, w aktywizacji przedsiębiorstw do działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. Nowością i wkładem do nauki recenzowanego cyklu powiązanych tematycznie publikacji jest autorskie podejście do oceny zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw na poziomie sektorowym oraz stworzenie modeli

statystycznych, które za pomocą równania/układu równań mogą wyjaśnić mechanizmy funkcjonujące w badanym obszarze. Ponadto przeprowadzone analizy pozwoliły na dostrzeżenie zmian w dynamice zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw w czasie od kryzysu finansowego do pandemii Covid-19. Rozważania prezentowane w recenzowanych artykułach przyczyniają się do pomniejszenia luki badawczej, jaka występuje w piśmiennictwie oraz praktyce polskiej w obszarze zrównoważonego rozwoju.

Konkludując, stwierdzam, że artykuły stanowiące główne osiągnięcie naukowe doktor Anny Misztal ujmują ważne i złożone problemy, prezentowane w aspekcie badań krajowych i zagranicznych. Porządkują one i rozwijają pojęcie zrównoważonego rozwoju w ujęciu teleologicznym i instrumentalnym. Pragnę podkreślić, że treść przedstawionych do oceny artykułów jest w dużym stopniu oryginalna, ciekawa i ma walory poznawcze i użyteczne i wnosi *znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse*.

3. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Dr Anna Misztal w okresie po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych znacznie pomnożyła swój dorobek publikacyjny, obejmujący łącznie 67 pozycji. Jego struktura jest następująca: 25 rozdziałów (w tym 9 współautorskich) w monografiach naukowych, z których 1 opublikowany został w języku angielskim oraz 23 artykuły w czasopismach naukowych, w tym 10 napisanych we współautorstwie.

Dorobek publikacyjny dr Anny Misztal można uznać za bogaty pod względem liczebności i dobry pod względem jakości. Poświęcony on jest ważnym teoretycznym i praktycznym problemom, które oscylują wokół konsekwentnie realizowanych wątków badawczych. Dotyczy on zagadnień słabo rozpoznanych na gruncie polskim lub wymagających usystematyzowania lub uporządkowania, a zatem ma walor nowości. Koncentruje się na problematyce aktualnej i ważnej dla praktyki gospodarczej, ale też wiedzy teoretycznej, systematycznie pogłębianej przez Habilitantkę w trakcie staży naukowych, kursów i kontaktów naukowych inicjowanych w kraju i poza jego granicami. Zdolność łączenia teorii i praktyki wpływa na dobrą jakość dorobku naukowego Habilitantki. W świetle wymienionych walorów pozytywnie oceniam pozostały dorobek publikacyjny dr Anny Misztal.

4. Współpraca naukowa z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami akademickimi

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych, Anna Misztal rozpoczęła współpracę naukową z pracownikami Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego

oraz innych uczelni, a mianowicie z Kolegium Logistyki oraz Instytutem Informatyki Wydziału Fizyki Technicznej i Informatyki i Matematyki Stosowanej Politechniki Łódzkiej, z Wydziałem Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego. Habilitantka utrzymuje również kontakty naukowe z The Institute of Technology and Business, České Budějovice z Czech, Social Sciences and Management/Research Centre in Economic and Organisational Sociology z Lisbon School of Economics and Management oraz Tromsø School of Business and Economics, UiT The Arctic University of Norway, Narvik Campus. Owoce tej współpracy są publikacje naukowe. Umiejscowienie pracy naukowo-badawczej dr Anny Misztal dowodzi udział w pracach stowarzyszeń zrzeszających ekonomistów, w tym badaczy zajmujących się analizą związków pomiędzy rozwojem gospodarczym a ochroną środowiska naturalnego, takich jak World Economic Association, International Society for Development and Sustainability (ISDS), International Society for Ecological Economics (ISEE2023) oraz European Association of Environmental and Resource Economists (EAERE). Mankamentem tego aspektu oceny jest brak informacji o wykładach prowadzonych na zagranicznych uczelniach

Habilitantka współpracuje też z takimi zagranicznymi wydawnictwami naukowymi, jak Entrepreneurship and Sustainability Center, Springer, Vilnius Gediminas Technical University, Lithuania, Sogang University Nam Duck-Woo Economic Research Institute in South Korea i Qeios.

Dr Anna Misztal była członkiem Komitetów Naukowych dwóch międzynarodowych konferencji naukowych, w tym w *14th Eurasian Conference on Language and Social Sciences (ECLSS 2022b)*, której gospodarzem był Gjakova Fehmi Agani University (Gjakova, Kosowo) oraz *15th Eurasian Conference on Language and Social Sciences (ECLSS 2023)*, której głównym organizatorem był Vilnius University of Applied Sciences.

Ponadto Habilitantka brała udział w wykładach i szkoleniach ekonomicznych, finansowych oraz dotyczących zrównoważonego rozwoju, sygnowanych przez zagraniczne ośrodki akademickie, w tym m.in. Erasmus University Rotterdam, ESSEC Business School, Lund University, Macquarie University, Rutgers the State University of New Jersey, Università Bocconi, Universitat de Barcelona, University of Copenhagen, University of Geneva, University of London, University College London, University of Michigan i University of New Mexico.

Można uznać, że Habilitantka prowadzi intensywną współpracę międzynarodową, co nie wątpliwie zasługuje na pozytywną ocenę.

5. Udział w radach naukowych konferencji i konferencjach

Dr Anna Misztal była członkiem rad naukowych dwóch zagranicznych konferencji (15th Eurasian Conference on Language and Social Sciences (ECLSS 2023), Vilnius University of Applied Sciences (Wilno, Litwa) oraz *14th Eurasian Conference on Language and Social Sciences* (ECLSS 2022b), którego gospodarzem był Gjakova Fehmi Agani University (Gjakova, Kosowo) oraz współorganizatorem *V Konferencji Naukowej Logistyka 2019*, która odbyła się na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego w 2019 roku.

Uczestniczyła w 10 konferencjach międzynarodowych organizowanych w Polsce i zagranicą oraz w 11 konferencjach krajowych (Tab. 8.1), w trakcie których wygłaszała referaty. W związku z tym, również i ten obszar działalności naukowej dr Anny Misztal zasługuje na pozytywną ocenę.

6. Kierowanie lub udział w projektach badawczych

Dr Anna Misztal posiada doświadczenie w zakresie realizacji grantów badawczych. Uczestniczyła w 8 projektach naukowo-badawczych (Tab. 9.1), w tym była kierownikiem 4 projektów dla młodych naukowców na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Była też członkiem zespołu, który zrealizował dwa komercyjne projekty badawcze. Uczestniczyła jako wykonawca (autorka publikacji) w dwóch projektach współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) wybranego w ramach Poddziałania 1.1.1 Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, Działanie 1.1. Projekty B+R przedsiębiorstw z EFRR.

7. Udział w procesie recenzenckim i praca w komitetach redakcyjnych

Po uzyskaniu stopnia doktora, Anna Misztal uczestniczyła w pracach komitetów redakcyjnych trzech następujących czasopism:

- American Journal of Traffic and Transportation Engineering.
- Humanities & Social Sciences Communications. Springer Nature.
- The Journal of Environmental Science and Engineering Technology.

Pełniła funkcję recenzenta artykułów naukowych dla 11 krajowych i zagranicznych czasopism, które zostały wymienione na stronie 48 Autoreferatu.

8. Udział w szkoleniach podnoszących kwalifikacje naukowo-badawcze

Dr Anna Misztal uczestniczyła w wielu kursach, szkoleniach i wykładach prowadzonych przez teoretyków i praktyków krajowych, i zagranicznych. Po zakończeniu studiów uczestniczyła w 44 szkoleniach organizowane przez polskich organizatorów oraz 56 szkoleniach prowadzonych przez podmioty zagraniczne. Łączna ich liczba wynosi 100 i wszystkie potwierdzone zostały odpowiednimi certyfikatami. Aktywność Habilitantki w tym obszarze dokonań należy bardzo wysoko ocenić.

9. Działalność dydaktyczna i popularyzatorska

Ważny element aktywności dydaktyczno-popularyzatorskiej dr Anny Misztal stanowi koordynowanie i prowadzenie zajęć dydaktycznych oraz promowanie prac magisterskich i licencjackich. W latach 2019-2022 wypromowała 73 prace dyplomowe, w tym 63 licencjackie i 10 magisterskich, jak też zrecenzowała 94 prace dyplomowe, w tym 41 prac licencjackich oraz 53 magisterskich. W ramach działalności popularyzującej naukę aktywizuje studentów i wspiera ich rozwój naukowy poprzez koordynację prac, współpracę i współtworzenie publikacji naukowych (opublikowano 6 prac). Zgłoszona została przez studentów do nagrody w Plebiscycie Edukacyjnym. Na podkreślenie zasługuje też pełnienie przez Habilitantkę funkcji promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim.

Od października 2014 roku na macierzystym Wydziale dr Anna Misztal prowadziła 40 różnych przedmiotów (Tab.12.1) na pięciu kierunkach studiów, w tym na Logistyce, Logistyce w gospodarce, Ekonomii, Informatyce ekonomicznej oraz Informatyce i ekonometrii. Należy pozytywnie i wysoko ocenić aktywność Habilitantki w tym obszarze oceny.

10. Współpraca z otoczeniem biznesowym

Dr Anna Misztal prowadzi intensywną współpracę z biznesem. Praktyczne doświadczenie zawodowe uzyskała w ramach praktyk w I Urzędzie Skarbowym, Łódź Górna, w Nordea Banku Polskim oraz w trakcie półrocznego stażu w przedsiębiorstwie Eko-Inż. Sp. J. Pracowała jako wykładowca i trener biznesowy w trzech przedsiębiorstwach, w tym w Centrum Nauki i Biznesu "Żak" Sp. z o. o., AP Edukacji Sp. z o.o. oraz w Profesji Centrum Kształcenia Kadr Sp. z o.o.

W ramach prowadzonych szkoleń współpracowała z praktykami, w tym z biurami księgowych i urzędami celnymi. Prowadziła liczne szkolenia z zakresu finansów przedsiębiorstw, rachunkowości, analizy sprawozdań finansowych, podatków, kadr i płac,

prawa i strategii biznesowych dla osób fizycznych, przedsiębiorstw i instytucji, jak też szkolenia mające na celu aktywizację osób młodych, bezrobotnych, kobiet, osób z określonym stopniem niepełnosprawności wspierające ich aktywność zawodową, pozwalające na otworzenie działalności gospodarczej, które finansowane były ze środków Urzędów Pracy i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Reasumując, osiągnięcia dr Anny Misztal w zakresie działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej można uznać za bardzo satysfakcjonujące i pozytywnie ocenić.

Konkluzja

W oparciu o analizę dostarczonych mi dokumentów i przy uwzględnieniu wcześniej formułowanych ocen stwierdzam, że dorobek naukowy dr Anny Misztal jest wartościowy, wnosi istotny wkład w rozwój uprawianej dyscypliny i spełnia kryteria ustawowe określone dla uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia i finanse. W związku z tym wnoszę o dopuszczenie dr Anny Misztal do dalszych etapów postępowania w przewodzie habilitacyjnym.

